

Hvordan reagerer unge kvinner på positiv klamydiatest?

Mange reagerer med sjokk på en positiv klamydiatest og kvier seg for å fortelle det til tidligere partnere. Helseesykepleierne kan hjelpe med å lette på skammen og stigmaet.

Forfatter

Marina Nordhaug
Helseesykepleierstudent og jobber i helseesykepleierstilling
NTNU, Ålesund og Kristiansund kommune

Klamydia

Kvinner

Erfaring

Psykososialt

Sykepleien 2019 107(76648)(e-76648)

DOI: <https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2019.76648>

Hovedbudskap

Klamydia er en av de vanligste kjønnsykdommene i dag, spesielt blant unge kvinner. Hvordan oppleves det egentlig for unge kvinner å teste positivt for klamydia? Hvilke tanker, reaksjoner og følelser oppstår når de får en slik beskjed? Målet med denne artikkelen er å gi helseesykepleiere og annet helsepersonell innblikk i hvordan unge kvinner opplever å få denne beskjeden. Jeg ser nærmere på unge kvinners reaksjoner ved positiv klamydiaprøve knyttet til stigmatisering, smitteoppsporing, seksuell atferd og infertilitet.

Jeg jobber som helsesykepleier og møter stadig ungdommer som ønsker å teste seg for kjønnssykdommer. Min opplevelse er at det helt klart er flest kvinner som oppsøker helsesykepleieren for å teste seg for kjønnssykdommer. Og sykdommen de fleste tester seg for, samt tester positivt for, er klamydia.

Klamydia er en tøff beskjed å få for unge kvinner, som er i en sårbar fase i livet fra før av. Flere ganger har jeg hatt kvinner inne på kontoret mitt som har vært i sjokk og grått etter å ha fått vite at de har testet positivt for klamydia.

Klamydia er den vanligste seksuelt overførbare infeksjonen vi har i Norge i dag (1). Det er høyere forekomst av klamydia hos kvinner, noe som kan skyldes at de er mer utsatt for smitte enn menn. Ifølge tall fra Folkehelseinstituttet var det registrert 26 108 tilfeller av klamydia i Norge i 2016 (2). I denne fagartikkelen vil jeg se nærmere på unge kvinners reaksjoner og følelser knyttet til det å teste positivt for klamydia.

Hva er klamydia?

Klamydia er en infeksjon med bakterien *Chlamydia trachomatis*. Den kan være lokalisert i livmoren, urinrøret og egglederne hos kvinner. Det finnes flere typer ulike klamydiabakterier. Klamydia er en av de vanligste seksuelt overførbare sykdommene vi har.

Klamydia smitter ved kontakt mellom slimhinner under samleie eller ved annen seksuell kontakt. Det er stor sjanse for at en person som har samleie med en smittet person, selv blir smittet av infeksjonen. Seksti til åtti prosent av alle som er smittet med klamydia, får ikke symptomer. De kan ofte gå lenge med infeksjonen uten å være klar over det (3).

Utsetter å teste seg

Jeg møter stadig unge kvinner som ønsker å teste seg for klamydia. Fellestrekk for denne gruppen er at de gruer seg til å gjennomføre testen. Derfor utsetter de testen gang på gang. Ofte grunner utsettelsene i at de frykter for svaret på testen: Er den positiv? Hva om jeg har smittet noen andre i mellomtiden? Hva skjer hvis jeg er positiv? Blir jeg i det hele tatt frisk?

Kvinnene jeg møter, har ofte mange spørsmål. Jeg har opplevd at ventetiden for mange er tøff. De gruer seg til svaret kommer. Noen oppsøker helsesykepleieren i mellomtiden for å høre om prøvesvaret foreligger. Hvordan oppleves det egentlig for unge kvinner å teste positivt for klamydia?

Informasjon til partner

Noen reagerer med sinne mot partneren som har smittet dem, mens noen frykter å ha smittet andre. Kvinner som testet positivt for klamydia, er bekymret for å ha utsatt tidligere partnere for kjønnssykdommen (4, 5). Det å skulle informere tidligere og nåværende partnere tenker jeg ofte er noe av det vanskeligste med en positiv klamydiatest.

«Hva skal jeg si til kjæresten min? Tenk om han har vært utro?»

Som helsesykepleier møter jeg denne problemstillingen hver gang jeg skal informere om et positivt klamydiareultat til en kvinne. Mens noen tenker at det er greit, er andre langt mer bekymret. Hva som min tidligere partner kun har hatt samleie med meg, da vet han jo at det er jeg som har smittet ham? Hva skal jeg si til kjæresten min? Tenk om han har vært utro? Dette er noen av spørsmålene som kvinnene stiller meg.

Smitteoppsporing

Hva skjer om man ikke ønsker å informere? Ifølge smittevernloven § 5-1 har man plikt til å delta i smitteoppsporing av klamydia og andre seksuelt overførbare sykdommer (6). Mange kvinner synes dette er ubehagelig. For noen er kanskje testen den aller første de tar, selv om de har hatt ubeskyttet samleie med flere partnere gjennom en lang periode.

Noen av kvinnene jeg har møtt, har vært redde for at helsesykepleieren skal tvinge dem til å ringe rundt til tidligere partnere mens de sitter på kontoret. De blir derfor svært lettet når jeg kan fortelle at jeg som helsesykepleier kan ta meg av den jobben, med forbehold om at de oppgir navn og telefonnummer til vedkommende.

Det er også viktig å forsikre kvinnene om at smitteoppsporingen gjøres anonymt, og at helsesykepleieren har taushetsplikt. Svært få velger selv å ta kontakt med smittekontaktene.

Smitteoppsporing er absolutt et misforstått tema hos mange. Derfor er det svært viktig at ungdom får god informasjon når de er hos helsesykepleieren eller legen for å ta en klamydiatest. Å snakke litt rundt hva som skjer ved et eventuelt positivt resultat, kan bidra til at det blir lettere for dem å komme tilbake. Det gjelder å gi dem riktig informasjon om hva en klamydiatest innebærer, og om hva som skjer hvis resultatet er positivt.

Viktig å informere

Ofta er det frykt og uvitenhet som gjør at ungdom ikke tester seg, nettopp fordi de er redde for at de skal bli tvunget til noe de ikke ønsker. Jeg har også opplevd at kvinnene er redde for at helsesykepleieren skal dømme dem ut fra antall sexpartnere de har hatt. Noen føler også ubehag over å fortelle at de har hatt ubeskyttet samleie med flere personer over en kort periode.

For meg har det vært viktig å støtte disse kvinnene og fortelle dem at de ikke er alene om å få påvist klamydia, og at det er en infeksjon som er utbredt blant ungdom i dag. Jeg mener det er viktig å sette av god tid til en lang samtale når kvinnene kommer innom for å bli informert om diagnosen.

Reaksjoner på klamydia

Jeg har ofte lange samtaler med kvinner etter at de har fått påvist klamydia. De kommer hovedsakelig innom kontoret for å få informasjon om diagnosen, men det utvikler seg ofte til en lang samtale, og kanskje også til flere i ettertid hvis kvinnene selv ønsker det. Det er lett å angre på det de har gjort, og det er ikke unormalt at de kan føle skam og skyldfølelse.

Noen forteller at de aldri mer skal ha samleie, mens andre er glade for og lettet over at de har fått testet seg. Det er kun en liten andel av kvinnene som er smittet, som får symptomer (7). Derfor merker de fleste ikke noe uvanlig, men tenker at de mest sannsynlig ikke er smittet av infeksjonen. Unntaket kan være hvis de er kontaktet av en tidligere partner som er smittet, men noen av dem har likevel et håp om at de ikke har blitt smittet.

«Det er kun en liten andel av kvinnene som er smittet, som får symptomer.»

I og med at svært få har symptomer, kommer et positivt klamydiareultat som et sjokk for de aller fleste. De fleste kvinnene jeg møter, er glade for at de har fått muligheten til å teste seg. Når det kommer til resultatet, er det svært individuelt hvordan de reagerer.

Det kan sammenliknes med sorg; de må bearbeide det på sin egen måte. Noen ønsker å snakke om det, andre ikke. Men felles for de fleste er at de er lettet over diagnosen, og over at de får oppfølging og behandling.

Tabubelagt tema

Kvinner kan få vanskeligheter med å stole på partnere i fremtiden etter at de hadde fått påvist klamydiainfeksjon. Noen kan føle at de ikke tar vare på seg selv og er lite stolte av handlingene sine (4). Det er også normalt for noen å få en følelse av skyld og anger (3). Som helsesykepleier har jeg ofte stilt meg dette spørsmålet «Hva er det med klamydia som gjør at det er forbundet med skam og tabu?»

For å sette det litt på spissen: Hadde disse kvinnene følt det samme hvis de hadde blitt smittet av streptokokker av noen de hadde kysset? Er det fordi de føler seg urene hvis de har klamydia? Fordi det er en infeksjon i underlivet? Eller er de redde for fordommer fra andre mennesker, og for hva tidligere partnere vil si?

Jeg tror det handler mye om hvordan de ønsker å bli oppfattet av andre mennesker. Eller kanskje er det konsekvensene av klamydiasykdommen som er skremmende – at kvinnene er redde for ufrivillig barnløshet senere i livet?

Skam og sinne

De som tester positivt for klamydia, kan uttrykke skam eller sinne rettet mot tidligere sexpartnere (8). Jeg tror det er sunt å kjenne på disse følelsene, fordi kvinnene faktisk ser hva som kan være konsekvensene av ubeskyttet samleie, og dermed kan de ta forholdsregler neste gang.

Men samtidig har jeg et ønske om at klamydia skal bli mer normalisert i dagens samfunn, slik at kvinner får et mer avslappet forhold til å teste seg for klamydia og ikke blir dømt hvis de skulle teste positivt. For bakteriene vil nok være der i mange år fremover, og mennesker vil bli smittet av klamydia.

Hvis vi hadde hatt et mer avslappet forhold til en positiv klamydiatest, ville det kanskje ha bidratt til at flere testet seg, og dermed forebygget den økte smitten av klamydia?

«Mange kvinner er bekymret for at de ikke skal kunne bli gravide senere i livet.»

På den videregående skolen der jeg jobber som helsesykepleier, samarbeider vi med russestyret. I mai har vi planlagt en kampanje om testing for klamydia. Da skal helsesykepleieren og russens prevensjonsansvarlige stå på stand ute i gangen i matfriminuttet. Der skal vi oppfordre elevene til å teste seg for klamydia.

Hvis vi involverer målgruppen, som i dette tilfellet er russen, kan det bidra til at flere synes det er mindre tabubelagt å skulle testes.

Redde for reaksjoner

Mange synes det er vanskelig å snakke om diagnosen og kan være bekymret for at andre skal få vite at de har testet positivt. De fleste forteller det til utvalgte venner og familie, men ingen gjør det uten å være bekymret for negative reaksjoner. Sosial støtte fra familie og venner er viktig for dem (3, 4).

Det kan både være positivt og negativt å fortelle til andre om en positiv klamydiatest. Det er alltid godt å snakke med andre om utfordringer i livet, samtidig som man er redd for hva de kommer til å si.

Ungdomstiden er sårbar, men jeg tror ikke alderen spiller så stor rolle. Om man er 17 eller 35 år, tror jeg det uansett er vanskelig å informere andre om at man har klamydia.

Men hva om venninnen din har gått gjennom det samme uten at du vet det? Da kan det være ekstra godt å dele tanker og erfaringer med vedkommende. Mange lurer på hvordan de skal si det. Og flertallet ønsker helst å snakke med venner og ikke familiemedlemmer.

Ofte er kvinnene jeg møter, redde for hva foreldrene kommer til å si hvis de finner det ut. De frykter å skuffe dem. Venner kan være lettere å snakke med og dele tanker og følelser med. Noen ønsker også å snakke med helsesykepleieren etter diagnosen.

Frykter infertilitet

Hvis kvinner går med en ubehandlet klamydiainfeksjon kan noen få oppadstigende infeksjon og betennelse i egglederne, som kan føre til økt risiko for at arrvev tetter igjen egglederne helt eller delvis. Da kan kvinnen senere i livet få problemer med å bli gravid. Det er også økt risiko for graviditet utenfor livmoren (7).

Ofte har de gått med en ubehandlet klamydiainfeksjon over lengre tid og blir redde for at de ikke kan få barn senere i livet. Denne tanken kan være skremmende siden ønsket om å få barn er sterkt hos mange.

Mange kvinner er bekymret for at de ikke skal kunne bli gravide senere i livet. Noen av kvinnene har ingen symptomer på klamydia og blir derfor svært usikre på hvor lenge de kan ha vært smittet. Og det er ikke unormalt at man da tenker på sammenhengen mellom infeksjonsvarigheten og sannsynligheten for fremtidig infertilitet.

«Hvis vi involverer målgruppen, som i dette tilfellet er russen, kan det bidra til at flere synes det er mindre tabubelagt å skulle testes.»

Disse tankene om fertilitet gir disse kvinnene ekstra grunn til bekymring (3, 4). Her er det viktig å være i forkant med informasjon om dette temaet og støtte kvinnene i prosessen de er i – spesielt i den første tiden til de har fått det litt på avstand.

Fremtidig testing

Flere ønsker å anbefale venner og fremtidige sexpartnere å teste seg for klamydia (5, 8). De fleste ønsker å ta en ny test minst én gang i året fremover (5). Kvinnene jeg møter, både de som tester positiv og negativt, blir anbefalt å teste seg etter hvert partnerbytte. Mange synes det høres mye ut, men da bruker jeg å sette av god tid til samtale for å informere om hvor viktig det er.

Jeg har erfart at kvinner som har testet positivt én gang, tester seg oftere enn kvinner som har fått negativt svar. Selvfølgelig finner man variasjoner her også, men jeg vil nok tro at har man testet positiv én gang, er man mer bekymret for å bli det igjen.

Noen kvinner frykter at de ikke skal bli kvitt infeksjonen eller få den på nytt (4). *Sex og samfunn* anbefaler ikke kontroll etter endt behandling av klamydia (9). Likevel opplever jeg at flere kvinner vil teste seg på nytt etter en stund for å sjekke om de har blitt friske, selv om de har fått informasjon om at det ikke er nødvendig.

Jeg ser ofte at disse kvinnene er redde for ikke å bli kvitt infeksjonen. Jeg hadde en gang en samtale med en kvinne som tidligere hadde hatt klamydia. Hun beskrev følelsen av glede hver gang hun testet negativt. For henne ble det viktig å ta klamydiaprøve etter hvert partnerbytte. Det ga henne en følelse av en slags kontroll over kroppen sin.

Råd til videre arbeid

Å teste positivt for klamydia er dessverre forbundet med negative følelser for de fleste kvinner, selv om alle mennesker har hver sin måte å reagere på. Noen frykter å skulle informere tidligere og nåværende partnere om klamydiadiagnosen, bli stigmatisert og dømt. For andre er det infertilitet som bekymrer mest. Hvordan kan man vite om man ikke kan få barn senere i livet?

Mange søker nok etter kunnskap selv i usikre kilder og tenker de verste tankene. Det finnes lite nyere forskning på hvordan kvinner opplever det å teste positivt for klamydia. Det er dessuten skrevet lite om dette temaet. Klamydiatallene øker for hvert år, så temaet er svært relevant å ha kunnskap om. Som helsesykepleier er det viktig å kunne møte kvinnene med forståelse.

Mitt råd til videre arbeid og forskning i fremtiden er å kartlegge ungdommers opplevelse av å teste positivt for klamydia i Norge. Jeg tror helsesykepleierne da vil kunne få større forståelse for denne målgruppen, slik at de kan møte disse ungdommene på best mulig måte.

Samtidig tror jeg mer oppmerksomhet og opplysning rundt kjønnssykdommer vil være med på å normalisere det å teste positivt for klamydia, som igjen vil bidra til at ungdom blir flinkere å teste seg.

Referanser

1. Træen B, Gorecka MM, Bårdsen JL. Vurdering av smitterisiko for klamydia og hiv i et nettutvalg av unge voksne i Norge. Tidsskrift for Norsk psykologforening. 2011;48(5):426–35.
2. Folkehelseinstituttet. Klamydiastatistikk 2016 [internett]. Oslo: Folkehelseinstituttet; 21.06.2017 [sitert 09.04.2018]. Tilgjengelig fra: <https://www.fhi.no/nyheter/2017/klamydiastatistikk-2016/>.

3. Duncan B, Hart G, Scoular A. Qualitative analysis of psychosocial impact of diagnosis of Chlamydia trachomatis: implications for screening. *BMJ*. 2001;322(7280):195–9.
4. Gottlieb S, Stoner B, Zaidi A, Buckel C, Tran M, Leichter J, et al. A prospective study of the psychosocial impact of a positive chlamydia trachomatis laboratory test. *Sexually Transmitted Diseases*. 2011;38(11):1004–11.
5. Walker J, Walker S, Fairley CK, Bilardi J, Chen MY, Bradshaw CS, et al. What do young women think about having a chlamydia test? Views of women who tested positive compared with women who tested negative. *Sex Health*. 2013;10(1):39–42.
6. Lov 5. august 1994 nr. 55 om vern mot smittsomme sykdommer (smittevernloven).
Tilgjengelig fra:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1994-08-05-55>
(nedlastet 01.04.2018).
7. Folkehelseinstituttet. Om klamydia [internett]. Oslo: Folkehelseinstituttet; 29.03.2011 [oppdatert 20.06.2017; sitert 23.04.2019]. Tilgjengelig fra:
<https://www.fhi.no/sv/smittsomme-sykdommer/seksualitet-og-helse/diag/fakta-om-klamydia/>.
8. Theunissen KATM, Bos AER, Hoebe CJPA, Kok G, Vluggen S, Crutzen R, et al. Chlamydia trachomatis testing among young people: what is the role of stigma? *BMC Public Health*. 2015;15:561.
Tilgjengelig fra:
<https://bmcpublihealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-015-2020-y> (nedlastet 12.02.2019).

9. Sex og samfunn. eMetodebok for seksuell helse. Klamydia [internett]. Oslo: Sex og samfunn; 2019 [sitert 10.04.2018]. Tilgjengelig fra: <https://emetodebok.no/kapittel/Infeksjoner/klamydia/>.